

Euskal Herria ezagutuz

BEASAIN (GIPUZKOA)

Igartza Monumentu Multzoa, herritik eta herriarentzat

Erdi Aroko Monumentu Multzo bat baino askoz gehiago da Igartza: merkataritzarako gune estrategiko, Europara burdina esportatzeko sorburu, nekazaritzaren eta industriaren arteko pasabide... Tokiko garapen sozioekonomikoaren mugari zein hainbat berrikuntzaren sarbide izan da antzinatik. Gune historiko eta arkeologikoa izateaz gain, alta, herriarentzat eta herritarrentzat berreskuratutako funtzio askoko espazioa ere bada egun.

Testua eta argazkiak:

| AITOR KALTZAKORTA |

IRAGANDAKOA AZTERTUZ gaurkoa ulertzeko parada bikaina eskaintzen du Beasaingo Igartza Monumentu Multzoak. Erdi Aroko jauregi dotorearen parean elkar besarkatzen duten zubiak, galtzadak, dolareak, ermitak, burdinolak eta errotak osatzen dute berau. Balio historiko eta arkeologiko handikoak dira egun, baina garai batean puntako baliabide berritzaileak izan ziren eta tokiko sozio-ekonomiaren garapenean berebiziko garrantzia izan zuten.

Gaurdaino tradizioa eta berrikuntza etenik gabe uztartzen jakin duen gunea izanik, beasaindarren oraina eta historia amiltzen ditu argazki berean. Beasaingo Udalak Gipuzkoako Diputazioarekin eta Aranzadi Zientzia Elkartearekin Igartzaren berreskuratzea abiatu zuenetik ez dira gutxi beasaindarrek gune horretan kokatu eta arnasberritu dituzten adierazpen kultural eta folklorikoak.

Ez hori bakarrik, aipatu ekital-

diez landa, orotariko hitzaldi, bilkura, emanaldi, tailer, bisita gidatu, ezkontza, hileta zibil eta abar egiten baitira bertan.

Gizarte iraultzaren isla

Denetik izan da Igartza mendeotan: bidegurutze, pasabide, lotura, hazkundea motor, gudarako zein merkataritzarako gune estrategiko... Arabako lautada euskal kostaldearekin lotzen zuen bide nagusia Igartzako zubitik igarotzea zen gakoa.

Zentzu horretan, duela 800 urte inguru eraiki ziren Igartzako lehen dorrea eta zubia, Lazkaoko jaunak bere bigarren seme Garcia Lopezi hala aginduta, inguru guztia kontrolpean izateko.

XIII. mendearen erdialdean Agurainek, Segurak, Tolosak eta Ordiziak hiribildu-eskumena lortu eta juridikoki eratzean, kontzeju edo botere-organo berriak sortu ziren. Organootako kideak herritarren artean aukeratzen ziren eta horrek gizarte iraultza eragin zuen.

Aranzadi Zientzia Elkarte kide Juantxo Agirre Mauleonen hitzetan, “jauntxoek eta nekazarien arteko gatazka politikoaren isla da Igartza, non nekazariak euren gainetik zeudela uste zuten jauntxoek dorretxeak eraitsi baitzituzten”.

Egur injinerutzaren lekuko bakarra European

1200. urtean Gaztelako Erresumak Gipuzkoako haranak, Durangaldea eta Arabako lurrak bereganatu zituenetik Gaztela barnetik abiatutako salgai-garraioak gero eta garrantzi handiagoa hartu zuen lurralde horietan barrena.

1611n galtzada ondoko ostatua –egungo Dolarea hotela– eraikitze-ko agindu zuen Isabel Lobiano Igartzako andereak. Egungo harrizko zubia garai horretan eraiki zutenaren oinordekoa da. Belengo ermita ere XVI. eta XVII. mendeen artekoa dela uste da, baina ez dago horren frogaririk idatzirik.

Egungo Igartza Jauregia 1520koaren ondorengoa da, baina bi mende aurreragokoaren aztarnak ditu parean. Bertan sartzean ongetorria

Egungo Igartza jauregia 1520koaren ondorengoa da, baina bi mende aurreragokoaren aztarnak ditu parean.

ematen dizun egurrezko patioa arkitectura mota horren adierazle bakaretakoa da Euskal Herri osoan. Halarik ere, bada beste harribitxi bat jauregiaren beheko solairuan: Europa osoan ikusgai dagoen egur injinerutzaren lekuko bakarra. 1568ko presa, alegia, Albaola Itsas Ondare Erakundeak biziberritu zuena 2011n.

Errota osatzen duten hiru eraikinetik ere balio handia dute. 1504. urterako jasota zegoen ehotzeko hiru pare harri zituela. Halaz ere, egungo eraikin nagusia 1740koa da. Errotarien etxebizitza du ondoan, egun Done Jakue bideko aterpetxea dena, eta apur bat atzerago turbina elektrikoaren gela.

Burdinolari buruzko lehen idatziak XV. mendekoak badira ere, guztiz eraberritu behar izan zen. Egungo eraikina (1782) Ilustrazio garaian eraikitako burdinola hidraulikoen adibi-

derik onenetakoa da. Horri esker European zehar burdina esportatzen hasi ziren euskal herritarrak Zeraingo eta Mutiloko mineraletatik abiatuta. 1860an Fábrica de Hierros San Martin Gipuzkoako lehen labe garaia sortu zuten Igartzako Ferroiek ibaian behera eginda. Hor du jatorria egungo CAF sonatuak.

Askotarako iturri izan da orain arte Igartza, eta luzerako emaria duela dirudi. Beasainek Igartza berreskuratu du eta Igartzak beasaindarrak, hortaz, garaiko jauntxoena zena herritarren zerbitzura jarri eta herriko arnasmune aktibo bilakatuta. ■

Bisita tu Ihesi.com, aisialdirako webgune partehartzailea.

igartza

monumentu multzoa

Tradizioa eta berrikuntza

igartza
monumentu multzoa

www.igartza.eus | informazioa@igartza.net | ☎ 943 087 798 / 605 771 881